

RADIO-AKTIEF

Uitgave van de Stroomgroep Haarlem/IJmond

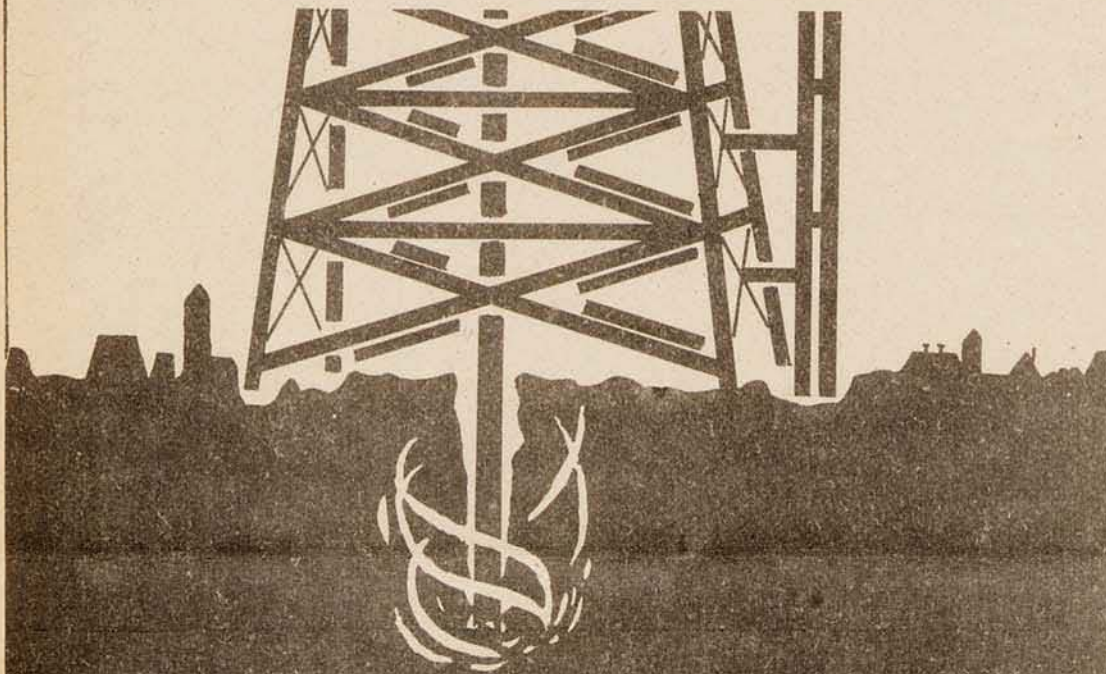
april 1979

Sekretariaat: Wenenstraat 45, Haarlem, tel.: 023 - 33 69 62

NIEUWSBRIEF NO 17

Kontakt IJmond: Uranusstraat 16, IJmuiden, tel.: 02550 - 30840

KERNENERGIE NIET NODIG

Wij
gaan
2
JUNI
naar

Cassette

Jullie
toch
OOK

GEEN PROEFBORINGEN ATOOMAFVAL NEE

Collectie Stichting Loka

www.loka.org

Digitally scanned 2021

Redactie

En toen was er Harrisburg!

Ergens buiten de centrale begon een klein schakeltje in de keten van technologisch vernunft te haperen. En had je de radio-aktieve poppen aan het dansen. Er is al eens het grapje gemaakt over de statistikus die niet kon zwemmen en is verdronken in een rivier van één meter diep! Risiko's blijken niet te berekenen te zijn. Veiligheidssystemen blijken nooit stralingsdicht.

Toch hoor je - natuurlijk van de zijde van de egg-heads van de atoomlobby - al snel: dit risico moeten we nemen omdat er geen alternatief is. En dan moet het licht uit! Tijdens de demonstratie van 7 april j.l. in Borssele - waar ook de stroomgroep Haarlem/IJmond aanwezig was met een bus vol en een spandoek "WE LATEN ONS NIET VERBORSELEN" - viel ons ook een klein protestbordje op. Daarop stond geschreven: Als het zo moet, hoeft het van mij niet meer!

De ramp in Harrisburg helpt ons in de strijd. Zoals het er nu uitziet kost het niet teveel mensenlevens: een geluk voor de meest betrokkenen. Misschien komt er een stroomversneling in akties en maatregelen om de atoomplannen helemaal de grond in te boren. Maar dat gaat niet vanzelf. Sterker nog: de massamedia zullen weer gebruikt worden om de zaken anders voor te stellen dan ze zijn. En het beleid staat te ver af van het volk om de invloed van de massale afkeur ook in duidelijke daden om te zetten. Er is dus nog veel te doen op meerdere fronten.

Allereerst heeft de stroomgroep Haarlem/IJmond in deze regio het voortouw genomen in de campagne Zonne-energie: Maak er werk van. 19 mei a.s. is er in het Concertgebouw (grote zaal!) een teach-in over dat thema. Daar zullen mensen spreken die wel degelijk wat zinnigs over de zonne-energie te vertellen hebben. En in zoverre ze onduidelijk zijn of jullie het niet met hun visie eens zijn: Er is anderhalf uur de tijd om de discussie aan te gaan.

Daarnaast zijn er verschillende tentoonstellingen over zonne-energie. Bijv. op 12 mei wordt er een geopend in de Doopsgezinde Kerk, Grote Houtstraat 19 te Haarlem. De energievoorziening is geen puur technisch probleem. Het heeft wel degelijk met de inrichting van de maatschappij te maken. En we zijn niet bereid alleen maar te fungeren als omploegers en bevruchtars van de akker waarvan straks de multinationals de zonne-vruchten plukken. Wij zien de energievoorziening zondermeer als een invalshoek om te werken aan een leefbare wereld in onderlinge solidariteit met een gezond natuurlijk en sociaal milieu. En daar moeten we ons steeds op blijven bezinnen.

Dan is er de internationale aktie tegen kernenergie op 2 en 3 juni van dit jaar. Wij vertrekken dan ook weer uit de IJmond met een (groot?) aantal bussen naar Gasselte. Daar zul je nog wel meer van horen. Het plan is informatie-avonden te organiseren als je ideeën hebt. Misschien willen ze op je school, je buurt of de groep waarin je actief bent wel wat meer weten. Ook zou het fijn zijn als mensen creatief de aktie voorbereiden. Demonstratiemateriaal, muziekgroepjes, enz. Denk er eens over na hoe jouw bijdrage kan zijn. Wij gaan samen door met de strijd!

Naam:

Adres:

geeft zich op als abonnee van "Radio Aktief" en maakt f 7,50 over op rekeningnummer 5180 van de Nutsspaarbank West-Nederland, t.b.v. rek. nr. 84.24.42.146, F. de Beijer, Haarlem.

Dit strookje opzenden aan Brakenburghstraat 9zw. te Haarlem. Als je eventueel actief mee zou willen werken in de stroomgroep (wat we erg graag zouden willen) zet dit dan ook even op het strookje of bel ons even op! (33 69 62).

AKTIE OVERAL

2 juni - Internationale Aktiedag

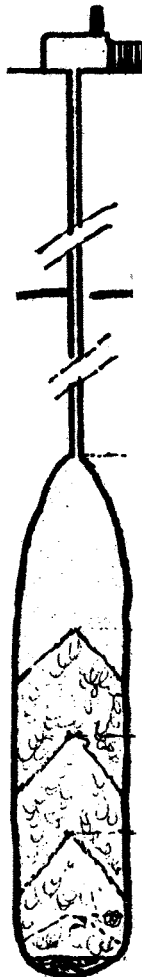
In de zomer van 1978 riep de Zwitserse Anti-Kernenergie beweging de nationale anti-kernenergie bewegingen in de andere Europese landen op tot het gezamenlijk voeren en organiseren van een internationale strijddag tegen de kernenergie. De Zwitsers constateerden in hun oproep dat het door-drukken van het kernenergie-programma het werk is van een vijand die internationaal georganiseerd is, waar tegenover de anti-kernenergie beweging een internationaal verzet via internationale samenwerking zou moeten plaatsnemen.

Het gezamenlijk organiseren van een aktiedag die gelijktijdig, verspreid over heel Europa, plaats vindt kan een stimulans zijn voor die samenwerking. Er werd naar voren gebracht dat het belangrijk is de anti-kernenergiebeweging te verbreden om daarmee aan kracht te winnen. Daarom werd een moratorium (bouw- en vergunningen stop) voorgesteld als centrale leus in zo'n internationale aktie. De moratorium leus heeft dan vooral tot doel het isolement van de anti-kernenergie beweging te doorbreken, met name ten opzichte van de arbeidersbeweging en de vakbonden. Vele mensen zijn (nog) niet principieel tegen kernenergie, maar weten wel dat er veel niet in orde is. Een bouwstop, een soort denkpauze dus, kan deze twijfel aanspreken. Daarnaast is de eis konkreet en biedt mogelijkheden om overheden en bestuurders direkt onder druk te zetten. Uiteraard, zo stelden de Zwitsers, heeft tijdens zo'n aktiedag onder moratoriumleus iedereen natuurlijk de vrijheid om zijn eigen leuzen te formuleren, zodat degenen die duidelijk op een anti-kernenergie standpunt staan dit ook naar voren kunnen brengen.

Op twee internationale bijeenkomsten in Basel is over de organisatie van de internationale aktiedag en de inhoud daarvan gesproken. Hierbij waren zo'n 90 mensen aanwezig, die ongeveer 30 groepen vertegenwoordigden uit 10 Europese landen. Ook Nederland was vertegenwoordigd, namelijk door een afvaardiging van de LSSK (Landelijk Samenwerkingsverband Stop Kernenergie). Iedereen was voor een gezamenlijke demonstratiedag waarop demonstraties worden gehouden bij kernenergieprojekten verspreid over Europa.

Besloten is bij deze akties de volgende eisen naar voren te brengen:

- Een meerjarige bouw- en vergunningenstop (moratorium) voor alle in aanbouw zijnde en geplande installaties voor het opwekken van kernenergie en voor verrijkings- en opwerkingsinstallaties. Stop de export van kerninstallaties en afval;
- Stop de kernbepapening;

**GEEN ATOOMAFVAL
ONDER GRONINGEN
EN DRENTE**

- Tegen elke repressie, en voor behoud en uitbouw van democratische rechten;
- Volledige openbaarheid van alle informatie en beslissingen;
- Versnelde ontwikkeling en het in praktijk brengen van alternatieve energiebronnen.

Ook de LSSK heeft besloten mee te doen aan de internationale aktiedag, maar wil zich echter niet bij voorbaat vastleggen op de eisen die op de internationale bijeenkomsten afgesproken zijn. Dit omdat voor de LSSK, die zich duidelijk op het standpunt "Stop de kernenergie" stelt, de moratoriumleus te zwak is. Liever had ze gezien dat centraal "Stop het kernenergieprogram" naar voren zou worden gebracht. De kernenergieprojekten die voor Nederland als aktiedoel zijn uitgekozen zijn de centrales in Doel (België), Kalkar en Groningen/Drente (proefboringen). De akties bij deze plaatsen zullen vanuit de desbetreffende regio's worden georganiseerd en de uiteindelijke leuzen die zullen worden meegevoerd worden door de organiserende groepen zelf bepaald.

Ook de SSK Haarlem-IJmond wil initiatieven nemen om deze internationale aktiedag, die op pinksteravond, 2 juni wordt gehouden, tot een succes te maken. Ze heeft daarvoor Groningen/Drente als aktiedoel gekozen. Dat we juist naar Groningen willen om daar te protesteren tegen de proefboringen, die voorafgaan aan het opslaan van kernafval daar, moet gezien worden in het verlengde van eerdere akties die vanuit Haarlem opgezet werden tegen dumping van kernafval (Voor een uitgebreid verslag van zo'n aktie zie het vorige nummer van Radio-Aktief). De plannen hebben op dit moment nog niet al te konkrete vormen maar in de volgende Radio-Aktief wordt er ongetwijfeld meer bekend gemaakt wat en hoe we vanuit Haarlem meedoen. Het spreekt voor zich dat iedereen die hieromtrent leuke suggesties heeft daar niet mee moet blijven rondlopen, maar zeer welkom is dit aan de Stroomgroep kenbaar te maken.

2 JUNI: GASSELTE
geef je op voor de bus!

**vervolg dumping
in het zout van
 groningen endrenthe**

Het Van-Aardenne-offensief gaat door

Op 2 november werd bekend dat directeur Geurts van het grondboorbedrijf Haitjema uit Dedemsvaart in onderhandeling was met het ministerie van Economische Zaken over het uitvoeren van proefboringen in zoutlagen bij Gasselte voor de opslag van radioactief afval. Via een telefoongesprek kwam de AAP Borger (Alarmgroep Atoomplannen) dit te weten. In een week tijd werd een actie opgezet, die op 7 november bij het bedrijf plaatsvond. Door afgevaardigden van alarmgroepen uit Groningen en Drente werden stencils uitgedeeld aan voorbijgangers en pers en werd met spandoeken gepost. Een symbolische botte boor werd aan Geurts overhandigd om te wijzen op het botte beleid van Van Aardenne. Haitjema ontkende nu dat haar boringen iets te maken hadden met de opslag van atoomafval.

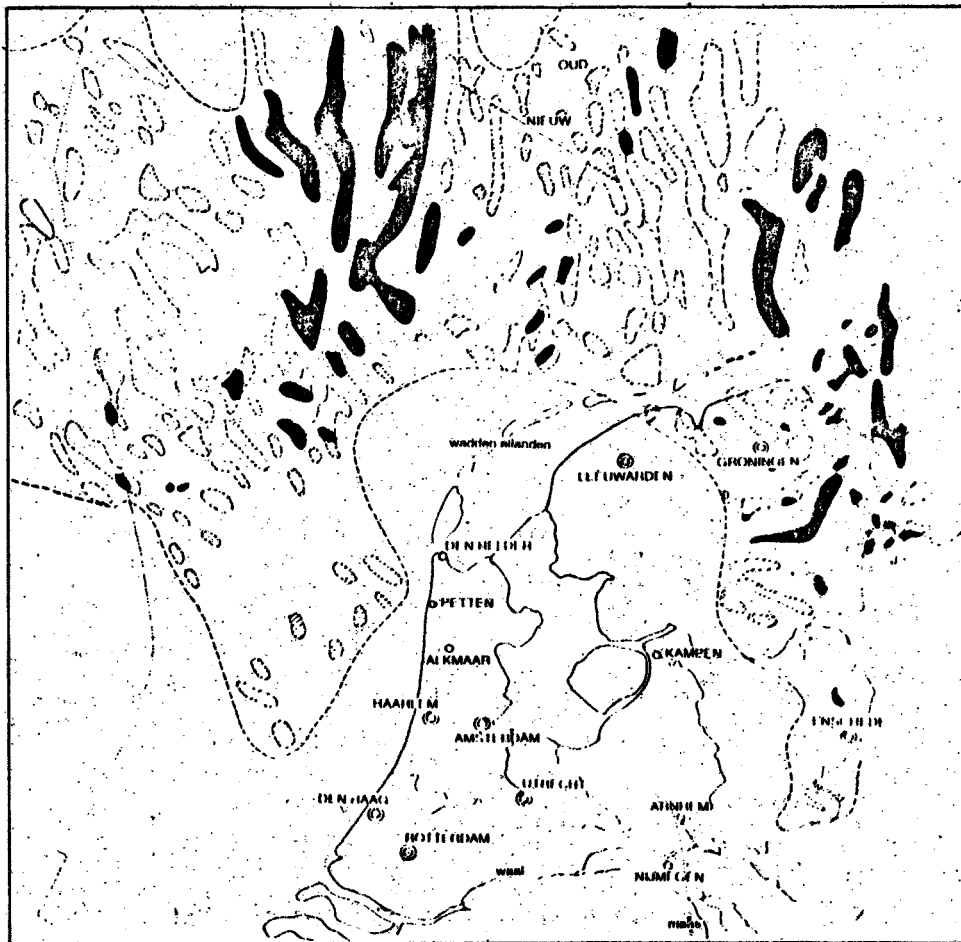
Op 11 november werden in Gasselte en Borger op de vier invalswegen auto's tegengehouden en affiches ("atoomafval, nee bedankt") met een oproep voor een manifestatie overhandigd. Het Gronings Straattoneel speelde in het winkelcentrum van Borger en 's middags werd zowel in Borger als in Gasselte een manifestatie gehouden. Op beide manifestaties kwamen ruim honderd mensen. 's Ochtends reed een omroepwagen door de dorpen die de noodklok luidde. Langs de weg werden borden geplaatst "Matig uw snelheid = stralingsgevaar!".

In de tussentijd noemde Van Aardenne in de Tweede Kamer het onderzoek en de proefboringen onschuldig en ging niet in op de vele kamervragen. Op 15 november neemt hij in de kamer het standpunt in: "eerst boren, dan praten". Ginjaar neemt twee minuten om de vragen van de kamer (niet) te beantwoorden.

Op 24 november installeert het grondboorbedrijf Haitjema bij Schoonlo (één van de aangewezen 5 zoutkoepels) een boorinstallatie op de plek boven de top van de zoutkoepel. Dit in het kader van het landelijk meetnet grondwaterkwaliteit, t.b.v. de landbouw. Geohydrologisch onderzoek, aldus Geurts. De alarmgroepen, evenals de pas opgerichte Brede Overleggroep Kernenergie Rolde, slaan direkt alarm en binnen één uur zijn ze bij de lokatie met een groot aantal mensen. Onder druk van het Rolde gemeentebestuur moet Haitjema de activiteiten staken. De alarmgroepen eisten dat de installatie werd afgevoerd, en mobiliseerden intussen mensen en traktors. 27 november is Haitjema uit eigen beweging vertrokken.

Deze overwinning in het Van Aardenne offensief werd aldus behaald, maar zal in alle hevigheid worden voortgezet.

Zoutvoorkomens in Nederland en het Nederlandse deel van het Continentale Plat.

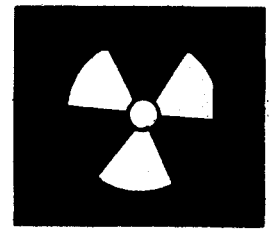
- Grena van zoutvoorkomens
- ▨ Zoutkussens
- ▬ Zoutdommen
- Grena van het Nederlandse deel van het continentale plat

uit: Atoomenergie 7,8,74

de opslag van kernsplijtingsafval in zoutformaties

Eigenlijk tegen ons idee in van de opzet van 'Radio-Aktief' plaatsen wij dit ingewikkelde verhaal van W.A. Smit en H.J.M. de Vries. Het is een reactie op de plannen van HAMSTRA en stond in A.E. van 7/8/74

In een artikel in 'ATOOMENERGIE' van december 1973 heeft Hamstra getracht aan te tonen dat opslag van radioactief afval, afkomstig van licht-waterreactoren, in steenzoutformaties een voor de samenleving aanvaardbaar risico is. Daarna hebben Hamstra en Verkerk in 'ATOOMENERGIE' van mei 1974 een analoge analyse gegeven voor het kernsplijtingsafval van snelle kweekreactoren. De conclusie van deze artikelen is dat opslag van kernsplijtingsafval in steenzoutformaties een aanvaardbaar risico vormt als het afval 300 tot 500 jaar van de kringloop van het water buitengesloten blijft. Dit risico wordt in deze artikelen afgemeten met behulp van het door bovengenoemde schrijvers ingevoerde begrip Relatief Radiotoxisch Risico (RRR), dat aangeeft hoeveel water nodig is om een gegeven hoeveelheid radioactief materiaal te verdunnen tot de 'maximaal toelaatbare concentratie' voor drinkwater, volgens de ICRP-normen.

De conclusie over de aanvaardbaarheid van het risico voor de samenleving wordt dan getrokken op basis van een vergelijking van het RRR van het afval met het RRR van in de aardkorst aanwezige uraniumerts. In dit artikel zullen wij aangeven waarom deze methode, waarbij het gevaar van het radioactief afval voor de samenleving uitgedrukt wordt in één parameter, naar onze mening volstrekt ontoereikend is.

Kwalitatieve verschillen

In het radioactieve afval dat geproduceerd wordt bij het kernsplijtingsproces in kernenergiecentrales, bevindt zich een grote verscheidenheid van radioactieve isotopen die van nature niet voorkomen in het milieu. Het gedrag van deze isotopen in de biosfeer is uitermate complex; via het concentratiemechanisme via voedselketens kunnen in biologisch weefsel concentraties van deze isotopen optreden die zelfs vele honderdduizenden malen zo groot zijn als de concentraties in het leefmilieu. Alhoewel het bekend is dat zulke concentratiemechanismen optreden, is de kennis over de omvang en aard ervan zeer beperkt. Bij het hanteren van het begrip RRR, dat slechts betrekking heeft op de 'maximaal toelaatbare

concentraties' in drinkwater, wordt met dit gedrag van de kunstmatige radioactieve isotopen in de biosfeer geen rekening gehouden.

Opstaan van het afval in zoutformaties betekent ook dat deze radioactieve stoffen een andere geografische verspreiding zullen hebben, onder andere geologische omstandigheden dan het uraniumerts dat vanaf de oertijd in de aardkorst aanwezig is. Hierdoor zijn de kansen op verspreiding van dit radioactief materiaal in de biosfeer ook principieel anders dan voor de radioactieve isotopen, aanwezig in het uraniumerts. Dit verschil kan niet tot uitdrukking worden gebracht in het begrip RRR, hetgeen in feite door de schrijvers wordt erkend t.a.v. het werkelijke risico van de bergen mijnafval die ontstaan bij de uraniumwinning. Daarvan stellen zij in het eerste artikel dat het werkelijke risico van dit mijnafval groter is dan van het uraniumerts, ondanks dat het RRR van beide gelijk is. De reden hiervan is dat het mijnafval in tegenstelling tot het uraniumerts blootgesteld is aan regenwater en aan verstoving waarbij opname van radioactieve isotopen via het ademhalingsorgaan mogelijk is.

Als door de schrijvers, op grond van de berekening dat het RRR van het radioactief afval, uit licht-waterreactoren afkomstig, van één ton splijstof, door radioactief verval na 300 jaar gelijk is aan het RRR van 3550 ton uraniumerts, gesteld wordt dat dit afval een aanvaardbaar risico vormt, gaan zij dan ook volledig voorbij aan het kwalitatieve verschil tussen het uraniumerts, dat van nature in de aardkorst aanwezig is en het radioactieve afval met zijn grote verscheidenheid aan kunstmatige radioactieve isotopen, dat onder andere omstandigheden in de grond opgeslagen wordt.

Willekeurige vergelijkingen

Afgezien van het voorgaande is de wijze van vergelijking, die gemaakt wordt tussen het RRR van het afval en het RRR van het uraniumerts, om de aanvaardbaarheid van het risico te bepalen ook een zeer willekeurige. De schrijvers vergelijken het RRR van het radioactief afval afkomstig uit één ton splijstof met het RRR van 3550

ton uraniumerts, de hoeveelheid die nodig is om deze ene ton te fabriceren.

Brengt men echter in rekening dat het afval in veel geconcentreerder vorm in de zoutformaties aanwezig zal zijn, door het RRR van één kilogram radioactief afval (inclusief de glasmassa waarin het zit) te vergelijken met het RRR van één kilogram uraniumerts dan is het RRR van dit afval na 300 jaar tienduizend keer zo groot als dat van het uraniumerts, in plaats van daaraan gelijk. Niet dat wij dit de goede vergelijking vinden, maar het geeft de willekeur aan van de wijze van vergelijking.

Deze willekeur blijkt ook duidelijk uit het tweede artikel van de schrijvers, over het kernsplijtingsafval van snelle reactoren. Als daarbij namelijk blijkt dat het RRR van het afval afkomstig van één ton splijstof na 300 jaar ongeveer 80 maal zo groot is als dat van de hoeveelheid erts (in dit geval 60 ton) die nodig is om deze ene ton te fabriceren en ook na 1000 jaar nog zo'n 30 maal zo groot is, wordt een andere vergelijking gemaakt om de aanvaardbaarheid van het risico van dit afval te argumenteren. De schrijvers stellen in dat geval nl. dat het RRR-niveau van het afval, dat opgeborgen wordt in een bepaald volume steenzout, na 1000 jaar gelijk is aan dat van een wel ergens in de aardkorst aanwezige hoeveelheid uraniumerts met eenzelfde volume, waarmee dan de aanvaardbaarheid aangetoond zou zijn.

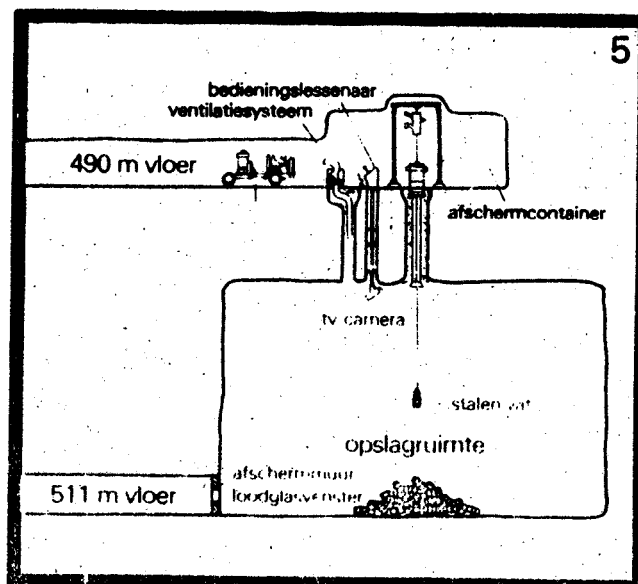
Al deze vergelijkingen doen dan ook geen recht aan het probleem dat bij invoering van kernenergie op grote schaal op zeer veel plaatsen op aarde zeer grote hoeveelheden radioactief afval zullen worden opgeslagen, waarbij zowel de eerste 300 jaar nadat het afval geproduceerd is (de periode die hier buiten beschouwing gebleven is) als alle eeuwen daarna de veiligheid van de mensheid gewaarborgd moet worden.

Tenslotte willen we nog opmerken dat

de kennis over de omvang van de stralingsschade, vooral met betrekking tot genetische schade op zeer lange termijn, zeer onvolledig is, zodat het op zijn minst twijfelachtig is of op basis van de huidige ICRP normen (die geen veilige doses aangeven, maar een afweging inhouden tussen de (economische) voordelen en de schadelijke gevolgen bij een verhoogde stralingsbelasting) een goed oordeel gevormd kan worden over de aanvaardbaarheid van een hogere stralingsbelasting van de biosfeer; een hogere stralingsbelasting waarvan bovendien de omvang onbekend is.

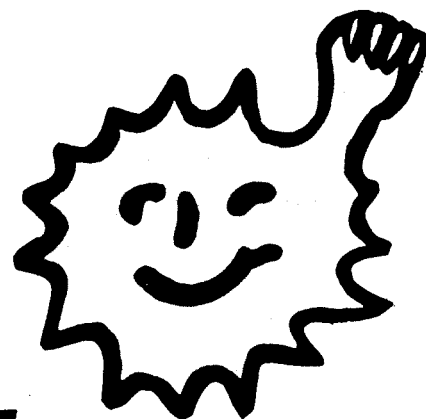
Conclusie

Aan de essentie van het probleem van de opslag van het radioactieve afval, nl. hoe gegarandeerd kan worden dat dit afval, met zijn zeer langlevende kunstmatige radioactieve isotopen, nooit in de biosfeer verspreid zal worden, komen de schrijvers niet toe. Integendeel, zij proberen aan te geven dat het niet onaanvaardbaar is, als het afval na 300 jaar opgenomen wordt in de hydrologische kringloop (en daarmee op den duur in de biosfeer). De schrijvers hebben gemeend het gevaar voor de samenleving op een objectieve wijze te kunnen weergeven door dit gevaar uit te drukken in één parameter. Gezien de complexiteit van de problematiek is zo'n poging echter reeds bij voorbaat gedoemd tot falen.

Je gaat toch
MEE?

2 juni

ONZE BEZWAREN TEGEN PROEFBORINGEN

We hebben een lange lijst bezwaren tegen de voorgenomen proefboringen, die we echter allemaal op deze plaats niet uitvoerig kunnen behandelen en we volstaan er daarom mee enkele sprekende voorbeelden te geven:

De regering zegt dat de zoutkoepels al meer dan 200 miljoen jaar bestaan en er sinds die tijd niet of nauwelijks een verandering is opgetreden. Daarom kan het afval veilig in zoutkoepels. Dat klopt niet. Zo'n 200 miljoen jaar geleden bestonden er nog geen zoutkoepels, waren er enkel zoutlagen 3000m. onder de grond. Vanuit de zoutlagen zijn zoutkoepels ontstaan en heel langzaam naar boven gekomen; de koepels bewegen nog en hun top ligt nu ongeveer 250m. onder de grond. Zeg dan maar dat zoutkoepels sinds hun ontstaan niet of nauwelijks veranderd zijn en dus veilig!

Een ander punt van kritiek is de voorwaarden waaraan volgens een Haagse subkommissie een geschikte zoutkoepel moet voldoen; deze zijn vaag gesteld, termen als 'bij voorkeur', 'zo zuiver mogelijk' en 'grote voorzichtigheid' laten nogal wat speelruimte.

Tenslotte noemen we nog de vermenging van belangen: de uitvoerende instanties, het Energieonderzoekcentrum Nederland (ECN) en de Rijks Geologische Dienst (RGD), hebben ook een adviserende stem.

Voor een uitvoerige bespreking van de bezwaren verwijzen we naar het oktobernummer van "Wetenschap en Samenleving".

De brede maatschappelijke discussie over energievraagstukken

Het door de Algemene Energie Raad (A.E.R.) voorgestelde idee om in een zo breed mogelijk scala de discussie op gang te brengen over energievraagstukken is met de nodige reserve in de kringen van milieubeschermers en anti-kernenergiebeweging ontvangen.

Dat wantrouwen is gerechtvaardigd gezien de ervaring die we in het verleden hebben opgedaan met acties, petities en de hoorzittingen met de bevolking over de plaatsen van drie kerncentrales in Nederland. Daar kwam nooit aan de orde of ze wel wenselijk waren en wat voor konsekwenties dat opleverde. Je kon alleen je voorkeur bepalen voor bepaalde lokaties en daarmee was de kous af.

Aan deze "brede discussie" is een hele procedure vooraf gegaan hoe het moet plaatsvinden en hoe het verloop moet zijn. Daartoe is een aantal fasen op papier gezet waarbij aan de actie- en milieugroepen voorrang is verleend om in eerste instantie aan de discussie deel te nemen.

De Anti-Kernenergie-Beweging (A.K.B.) meent dat wij ons niet afzijdig mogen houden van de gelegenheid om op democratische wijze in debat te gaan met het merendeel voorstanders van kernenergie. Er zijn echter een paar voorwaarden gesteld, die wij beslist noodzakelijk achten om op gelijke voet in discussie te treden, namelijk

- a) openbaarheid van alle stukken met betrekking tot de kernenergie en aanverwante zaken;
- b) toekenning van een gelijkwaardige plaats van alle scenario's, d.w.z. opvatting en bezwaren van de A.K.B. over energievoorzieningen zeker ten aanzien van kernenergie op een gelijkwaardige plaats in de publikaties en rapporten die zullen verschijnen;
- c) beschikking over gelijke financiële middelen waarin dan gedacht wordt aan publiciteit, t.v., radio, onkostenvergoedingen, etc.

Uiteindelijk worden er enige miljoenen beschikbaar gesteld voor de opzet van deze discussie, die niet alleen door ons betaald worden, maar waar we minstens evenveel recht op hebben als de toch al dik betaalde funktionarissen van S.E.P., energieraden, bezinningsraden, Kema en wat dies meer zij.

Mocht aan deze voorwaarden niet worden voldaan dan zal er weinig terecht komen van een algemene discussie over een zo uiterst belangrijk vraagstuk als energievoorziening van de toekomst.

Jan Michels

MALVILLE
-+---+---+---+---+

Lot Schouten en Mieke Boskman uit Eindhoven hebben ons gevraagd om alle gevers hartelijk te danken voor het feit dat zij geld gestort hebben voor het fonds "Slachtoffers Malville".

In januari 1979 is een tweede en laatste bedrag ad. f 2.060,94 naar Frankrijk overgemaakt. Met de storting in juli '78 is het totaalbedrag nu f 9.628,44 geworden.

Het fonds is nu opgeheven.

STOP

de koncentre van
KALKAR

We hebben allemaal kunnen lezen dat deze regering voelt voor een voortzetting van het Kalkar-drama Hfst II Meer dan ooit is geld nodig!

Want: Wij gaan door met de strijd!

**STEUN HET PROCES
TEGEN KALKAR
GIRO 77992**

De stand van zaken rond de Kalkarprocessen

Eind 1978 deed het Duitse parlement de uitspraak, dat de bouw van de snelle kweekreaktor in Kalkar moet worden voortgezet, al betekent dit niet, dat de reaktor in 1983, wat het streefjaar van de voltooiing is, ook direkt in bedrijf zal moeten komen.

Hiervóór zou een parlementaire enquête-kommissie eerst onderzoek verrichten. Deze kommissie bestaat uit 7 leden van de Bondsdag en 7 deskundigen. Op grond van dit onderzoek zal er alsnog een beslissing van het parlement nodig zijn.

De slotsom, waartoe het Duitse parlement gekomen is, betekent echter niet dat de processen tegen de bouw van de snelle kweekreaktor in Kalkar verloren zijn, en dat "Kalkar" gewoon afgebouwd zal worden, zoals veel mensen schijnen te denken. Deze beslissing van het parlement is een teken, dat de zeven jaar van proces voeren wel degelijk iets heeft losgemaakt in de politieke gelederen in Duitsland, en dat het van groot belang is, dat de processen worden voortgezet.

korte voorgeschiedenis

De processen tegen "Kalkar" zijn begonnen in mei 1972, toen men de voorbereidende werkzaamheden voor de bouw wilde beginnen, hoewel er geen bouwvergunning was verleend aan de Schnellbrüter-Kernkraftwerkgesellschaft (afgekort S.B.K.).

Een groot deel van de bouwgrond behoorde aan de Katholieke Kerk in Hönnepele, een dorpje bij Kalkar, waarvan de pachters weigerden de werkzaamheden van de S.B.K. toe te staan. De pachters van de grond lukte het bij de administratieve rechtbank in Düsseldorf de eerste zogenaamde "Duldungsordnung" (= verordening tot het dulden van Kalkar) afgewezen te krijgen. Het lukte echter niet een tweede "Duldungsordnung" ook tegen te houden. Een van die pachters is bekend geworden: Boer Maas uit Hönnepele. Hij vocht in een volgend proces in 1973 bij dezelfde rechtbank in Düsseldorf de rechtmatigheid aan, van het afgeven van de eerste deel-bouwvergunning. Deze was door de Minister van Binnenlandse Zaken van de Duitse Staat Nordrhein-Westfalen aan de S.B.K. verleend.

Zijn bezwaar werd afgewezen, waarop Maas in beroep ging. Hierna volgden slepende toestanden, door o.a. gebrek aan goede advocaten, mankracht, en, natuurlijk, financiële middelen.

Totdat de plaatselijke Aktiegroep tegen Kalkar (Interessengemeinschaft gegen Radioaktive Verseuchung) een advocaten-duo, dat in Wyhl suksessen had behaald in de juridische strijd tegen de kerncentrale-bouw aldaar, vroeg om boer Maas te verdedigen.

Tezamen met het L.E.K. (Landelijk Energie Komitee) en wetenschappelijke steun van Duitse, Amerikaanse en Nederlandse deskundigen, werd de zaak groots aangepakt en begonnen de processen opnieuw.

Na een aantal "tussen"-processen, o.a. in Münster, en Karlsruhe, was de stand van zaken eind 1978 zó, dat toen pas het "proces van Boer Maas" kon beginnen: zijn klagen in hoger beroep tegen het verlenen van de bouwvergunning aan de S.B.K., vanwege de gevaren voor zijn leven, zijn gezondheid en het voortbestaan van zijn landbouwbedrijf.

Het zal nog bijna een jaar duren (vanaf begin 1979) voor de zitting plaatsvindt. In dit jaar kan er nog veel werk verzet worden door de Kalkarproces-actie, om de wetenschappelijke argumentatie voor het proces zéér solide te doen zijn. Dit kost vanzelfsprekend veel geld. Ook boer Maas heeft laten weten opnieuw steun nodig te hebben. Processen voeren is een zeer dure aangelegenheid. Er is op korte termijn f 200.000,- nodig om het proces voort te zetten. Zonder geldelijke, en daardoor geestelijke hulp kan hij niet verder met "ons" proces tegen "Kalkar!".

Om opnieuw de Kalkar-proces pot te vullen is er in Duitsland een aktie gestart, die ook in Nederland wordt gehouden. Men geeft daar zogenaamde Rechtschutz-bonnen uit, bonnen ter waarde van een bepaald bedrag, waardoor men een deel van de proceskosten voor z'n rekening neemt. Door zo'n rechtpositie-bon heb je als het ware een aandeel in het proces.

Deze bonnen kunt u in Haarlem verkrijgen bij de Stroomgroep Haarlem/IJmond, p/a. Brakenburghstraat 9zw, tel.: 26.33.49. Een ander onderdeel van de aktie is het verspreiden van acceptgirokaarten, waarvan u er een bij deze Radio-Aktief aantreft.

Doe mee, en geef opnieuw iets voor het komende Kalkar-proces. Boer Maas heeft het nodig. Onze toekomst heeft het Brood-nodig!

VRAAG BIJ ONS NAAR DE STEUNBONNEN

Brief van E.C.N. - Stichting Energieonderzoek Centrum Nederland - Petten
aan
Wereld-Winkel Castricum te Castricum

24 mei 1978

Op 6 mei 1978 werd een door u georganiseerde demonstratieve fietstocht naar ons onderzoekcentrum te Petten gehouden. Door de deelnemers aan deze fietstocht werd een petitie aangeboden. Naar aanleiding van de inhoud hiervan stelt de directie van de Stichting Energieonderzoek Centrum Nederland het op prijs u het volgende mee te delen.

Het ECN is een door de Overheid gefinancierde instelling, die statutair ten doel heeft:

"het verwerven van kennis en ervaring op het gebied van de energievoorziening en het te algemene nutte beschikbaar stellen van deze kennis en ervaring, in het bijzonder aan Nederlandse Overheidsinstanties, instellingen en ondernemingen, alsmede het gebruiken ook voor andere doeleinden, van de daarbij verworven vaardigheden en hulpmiddelen, eveneens in het bijzonder ten behoeve van genoemde instanties, instellingen en ondernemingen, een en ander voor zover zulks niet gericht is op de ontwikkeling, de vervaardiging en het gebruik van wapens."

Hieruit is duidelijk dat het werkprogramma van ECN steeds dient te worden afgestemd op de behoeften van de Nederlandse Overheid en de Nederlandse gemeenschap. In dit licht kan reeds direct worden gewezen op omvangrijke taken, die geheel of grotendeels worden uitgevoerd buiten het kader van het energieonderzoek. Hiertoe behoort onder andere het bedrijf van de hoge flux reaktor op basis van een internationale overeenkomst met de Commissie van de Europese Gemeenschappen. Deze reaktor dient mede voor fundamenteel fysisch onderzoek in nationaal universitaire verband, en voor de vervaardiging, ten behoeve van Philips-Duphar, van radioactieve isotopen voor medisch gebruik.

Voor het bestuderen van de toekomstige nationale energievoorziening en de mogelijke rol en consequenties van diverse technologieën, die daaraan een bijdrage kunnen leveren, is een landelijk Energie Studie Centrum bij ECN ondergebracht. Tevens voert een daartoe ingesteld bureau het beheer over landelijke niet-nucleaire programma's en projecten; onder andere op het gebied van windenergie en zonne-energie.

Ook het laboratoriumonderzoek van ECN richt zich in toenemende mate op niet-nucleaire energietechnieken.

De opbouw van het energieonderzoekprogramma zal echter afgestemd moeten blijven op de vooruitzichten voor de nationale energievoorziening op middellange termijn. Uit diverse publikaties, zoals bijvoorbeeld lezingen gehouden tijdens de conferentie "Energiescenario's voor de Nederlandse energievoorziening" op 26 oktober 1977, is het duidelijk dat niet alleen het bedrijfsleven en de elektriciteitsproducenten, maar ook de Overheid rekening houdt met de noodzaak van een bijdrage van kernenergie in de toekomstige Nederlandse energievoorziening.

Aan de huidige "hoofdbronnen" aardgas en aardolie zouden dan steenkolen en uranium moeten worden toegevoegd. Uiteraard gaat het hier niet om het "uitgaan van het licht" in een bepaald jaar, maar om een afweging van de sociaal-ekonomische consequenties en de milieu-effecten van de toepassing van deze energiebronnen. Deze afweging is vanzelfsprekend onmogelijk zonder de resultaten van onderzoek.

Onder deze omstandigheden wordt het niet verantwoord geacht het onderzoek naar voor Nederland belangrijke onderwerpen de kernenergie betreffend bij ECN stop te zetten. Daarnaast wordt aandacht besteed aan toekomstige mogelijkheden voor het gebruik van kolen met hoog opstaprendement en minder uitstoot van schadelijke stoffen op ons programma op het gebied van zonnecellen. Deze laatste potentiële vervangers van de huidige bronnen blijken uit het hierbij gevoegde overzicht van ECN-rapport dat u voor uitsluitend per

Het zal u duidelijk zijn dat ECN, uitgaande van nationale behoeften aan onderzoek, was probleem van de opslag van sterk radioactief afval. Uw mening dat de toepassing van kernenergie is met het oog op de gevolgen voor volgend generatie te ongunstig beoordeeld. Niet wel degelijk oplosbaar, maar ook mogen natief - het in nog sneller tempo verboden stoffen - niet worden gebagatelliseerd stoffen aan volgende generaties en het de gevolgen, een toenemende concentratie afvalstoffen, is mogelijk met dezelfde

Resumerend kan worden gesteld dat ECN energieonderzoek uit te voeren naast h bronnen en tevens de ervaring met nucleaire andere takken van wetenschap ter beschikking van de Nederlandse gemeenschap.

Beleids mensen moeten beslissen over de door de technokraten aangeboden oplossingen, die ze niet begrijpen...

Undercurrents 20

Verzet tegen misbruik van vakbondsgelden

Binnen het NVV is een komitee "verontruste NVV'ers" van de grond gekomen. Dit naar aanleiding van het bekend worden van het feit dat kontributiegelden o.a. worden gebruikt voor leningen aan de kernenergie-maatschappij Nuclearbraz. Nuclearbraz is een onderneming die volledig eigendom is van de Braziliaanse staat en die op dit moment in Brazilië kernreactoren bouwt.

Op 12 november 1978 werd een lening verstrekt aan Nuclearbraz van \$110.000.000, en dit is bedoeld voor de aankoop van verrijkt uranium van U R E N C O. Bij het verstrekken van deze lening waren naast o.a. ABN, AMRO en NMB ook betrokken de Bank für Gemeinwirtschaft (BFG), de Bank für Gemeinwirtschaft Luxemburg en de Internationale Genossenschafts Bank (INGEBA). Deze laatste drie banken beheren gelden van het NVV.

Kortom: gelden van NVV-leden worden gestoken in de gevaarlijke kernenergieprojecten van de Braziliaanse generaals. Bij veel NVV-leden bestaan twijfels over of afkeer tegen de toepassing van kernenergie. Voor hen is het dan ook een onverteenbare zaak dat hun kontributiegelden, zonder dat daarover hun mening is gevraagd, voor kernenergie doeleinden worden uitgeleend. Er is nu een komitee "verontruste NVV'ers" gevormd, die in de bond een handtekeningactie is gestart tegen dit eigenmachtig optreden van het NVV-hoofdbestuur.

Natuurlijk vinden veel NVV-leden dat hun kontributie belegd kan worden, maar dan wel in projecten die NVV-leden ten goede komen en dat zijn de atoomprojecten van Braziliaanse generaals zeker niet.

Het komitee dringt er bij alle NVV-leden op aan deze kwestie in hun bond aan te kaarten om te voorkomen dat dit soort praktijken in de toekomst weer zullen gebeuren.

Verdere informatie, zoals afschriften van de leningen, een brochure over belegging van vakbondsgelden, kun je krijgen bij de "Verontruste NVV'ers", p/a Adagiostraat 81 in Nijmegen, tel.: 080 - 77 41 69.

WAT WIJ ERVAN DENKEN

De lont onder het kruitvat

Naast mij ligt een stapel artikelen uit kranten, tijdschriften, periodesken over een aantal jaren vanaf 1973 toen de strijd in Nederland tegen de kernenergie op gang begon te komen met de bouw van de snelle kweekreaktor in Kalkar en de 3% heffing op het elektriciteitsverbruik. Dit is een stapel uit al de informatie, die zo langzamerhand gegroeid is tot een berg materiaal pro en contra kernenergie.

Wanneer ik de gestadige groei van het verzet tegen deze vorm van energie over die zes jaar bekijk en vragen ga stellen of dit gerechtvaardigd is en waarom toch doorgedraamd wordt op deze technologie, komt vanzelfsprekend de vraag naar boven waar de kern van het probleem eigenlijk zit. Bij de overgrote meerderheid van de bevolking in binnen- en buitenland is geen of nauwelijke gefundeerde kennis van het kernfusie- of het kernsplijtingsproces aanwezig, waarop men een wetenschappelijk waardeoordeel kan uitspreken. Toch groeit het verzet ondanks verzekeringen van insiders dat het allemaal wel meevalt met de gevaren en overal oplossingen voor gevonden kunnen worden (ir. Goedkoop)

Het voedsel voor wantrouwen wordt aangedragen en versterkt door de zeer concrete berichten over ongelukken in kerncentrales, watervergiftiging door radioactief afval, stopzetting van bouwactiviteiten aan kweekreactoren omdat ze teveel risico's opleveren, publikaties en rapporten van wetenschapsmensen die wel technologische kennis bezitten om de gevaren te signaleren.

Natuurlijk kan een man als Sigvard Eklund van de I.A.E.A. in Wenen proberen alle bezwaren te bagatelliseren (zie Radio Akktief nr. 15/16) maar daarmee ontzenuw je de alarmerende berichten niet, die vanuit de hele wereld binnenstromen.

Wat is dan toch de motivatie in deze wereld van ons om dwars tegen de feiten in kernenergie door te drijven? Dat is een vrij ingewikkeld structuurprobleem van onze samenleving, enerzijds bepaald door menselijke factoren, anderzijds door sociaal-ekonomische mechanismen.

Prof. Odell van de Erasmusuniversiteit in Rotterdam verwijt de politici hun huichelachtige houding t.a.v. het energie vraagstuk omdat zij het verbruik van onze fossiele brandstoffen door de industrie aanmoedigen terwijl tegelijkertijd prognoses voor de naaste toekomst worden gemaakt om het tekort aan energie op te vangen door de bouw van kerncentrales.

Terwijl grote twijfel is ontstaan over het nuttige rendement van kerncentrales, worden intussen miljarden besteed aan de bouw van deze levensgevaarlijke installaties. Deze miljarden vloeien naar de grote multinationale bedrijven als Philips, Siemens, Shell, General Motors, enz. Daar werken wetenschappers op alle niveau's, waarvoor deze technologie een levensbehoefte is en er zijn duizenden in de lagere regionen die hun brood verdienen in zo'n bedrijf. Dat vrije marktmechanisme is en er zijn duizenden in de lagere regionen die hun brood verdienen in zo'n bedrijf. Dat vrije marktmechanisme is en er zijn duizenden in de lagere regionen die hun brood verdienen in zo'n bedrijf. Dat vrije marktmechanisme is en er zijn duizenden in de lagere regionen die hun brood verdienen in zo'n bedrijf. Dat vrije marktmechanisme is en er zijn duizenden in de lagere regionen die hun brood verdienen in zo'n bedrijf.

Stadsverwarming een modeverschijnsel?

Voor de nieuwe woongebieden: Velsbroekpolder en de NORON-stad bestaan plannen over te gaan op stadsverwarming. Binnenskamers denkt de gemeente Haarlem ook aan stadsverwarming voor Schalkwijk.

Dit konden we eind vorig jaar in de regionale pers lezen. Even afgezien van het feit of er wel zonedig in deze gebieden gebouwd moet worden, hier wat kanttekeningen.

OVERGAAN OP STADSVERWARMING: HET ONDERZOEKEN WAARD!

Er bestaat echter de mogelijkheid dat we (weer eens) om de tuin worden geleid. Dat we lopen in de fuik welke door de elektriciteitsmaatschappijen wordt opgesteld. Want wat zit er allemaal aan vast? Nu wordt aan ons en de beleidsmakers iets voorgeschoteld als HET ALTERNATIEF voor de huidige verspilling van steeds kostbaarder wordende brandstoffen: olie, kolen en aardgas.

Maar er zijn allang geluiden te horen, dat het doel van stadsverwarming namelijk energiebesparing totaal voorbij gestreefd wordt. Wij hebben geen werkkraft en geld om diep in deze problematiek te duiken. We beperken ons in dit artikel tot het signaleren van voetangels en klemmen.

vervolg 'de lont onder het kruisvat'

stukken in het bankwezen, particuliere financiers en invloedrijke politici. Ik behoef geen helderziende te zijn om er zeker van te zijn dat omkoopaffaires die aan het licht komen bij bijv. Lockheed en Douglas maar een fractie zijn van de enorme corruptie die plaatsvindt in deze kringen van geld en macht.

Bezithonger dus en technologische ontwikkeling als drijfveren achter kern-energieplannen en het militair-industriële complex. En een bevolking, die zich weinig inlaat met deze verschijnselen krijgt op een kwade dag de rekening gepresenteerd. Zo is de situatie om en nabij.

Blijft dat propagandapraatje over dreigend energietekort en niet haalbare kaarten van milieuvriendelijke oplossingen.

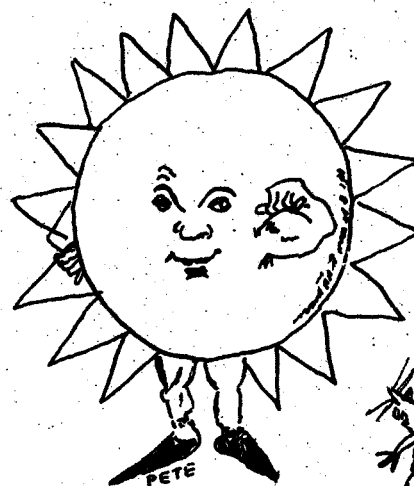
Er is plenty energie. Al onze thans gebruikte energievormen komen van de zon en dat is een onuitputtelijke bron. Zij maakt wind, water, warmte; brandstoffen die wij uit de aarde delven, levende planten, dieren en mensen. Het gebrek aan verantwoordelijkheid bij technokraten belet ze voor ons bestaan deze bron op een betere manier te gebruiken. De technologie is op de verkeerde weg! Ze zou met al haar kennis, vernuft en inventiviteit best in staat zijn de nog misschien gebrekkige vormen van schone energie te ontwikkelen als ze niet gebonden was aan bezithonger, macht en konservatisme.

Particuliere motieven spelen een rol: eigenbaat, vaktrots, politieke onverschilligheid, enz. maar meer nog het systeem van profijtbeginnel en machtskonsentrasië. De hele westelijke wereld schrijft wel een aantal zedelijke beginselen hoog in haar vaandel als democratie, rechten van de mens, ontplooiing van het individu maar de werkelijkheid is plat materialisme waarin zedelijke waarden als een onbelangrijke faktor worden weggeschoven. En indien die democratische rechten te veelvuldig en te massaal worden opgeëist komt het arsenaal van het leger, politie en grenswacht in het geweer om ongewapende demonstranten uit elkaar te jagen met alle fatale gevolgen vandien.

Het toekennen van die democratische rechten, de vrijheid en ontplooiingskansen van het individu betekenen in fette: "zolang ze niet tot aantasting leiden van dit kapitalistische systeem. "Zodra de rechtmatigheid van het particulier bezit en de daarmee gepaard gaande machtsstructuren in twijfel worden getrokken is het democratisch recht buiten spel. Men is dan zeer verontwaardigd en zeer verontwaardigd dat de gewelddadigheden op internationaal vlak tegen rechterlijke macht, captains of industry en hoge politici in zo'n grote mate zijn toegenomen.

Het laatste kwart van deze eeuw zal gekenmerkt worden door een machtsstrijd, die de historische figuren als Karel de Grote en Napoleon in de schaduw stelt. De kernenergie kan daarbij de reële lont onder het kruisvat betekenen!

Jan Michels

Undercurrents 20

vervolg 'Stadsverwarming een modeverschijnsel?'

Het is een zaak van onze beleidsvoerders om juiste voorlichting over deze aangelegenheden te verschaffen. En een beslissing dient via inspraak van de bevolking te gebeuren, op grond van juiste informatie. De informatie welke nu als basis dient van ambtelijke werkgroepen noemen wij eenzijdig. Bijv. het voorbereidend onderzoek voor toepassing van stadsverwarming in de nieuwe bouwlokatie van de Haarlemmermeer wordt gedaan door de directeur van het gemeentelijk gasbedrijf en de chefs van openbare werken, de bouw-technische dienst en financiën.

Dat gaat dan in nauw overleg met de Provinciale Elektriciteits Maatschappij (PEN) die samen met de Provinciale Planologische Dienst en de N.V. Kema de mogelijkheden voor stadsverwarming in Noord-Holland onderzoekt. Al bij de eerste aankondiging van de plannen wordt direkt duidelijk vanuit welke visie de zaak wordt aangepakt.

- * De warmte zal komen van de PEN-centrale in Velsen voor zowel de Velsbroekpolder als de meer dan twintig kilometer verderop liggende NORON-stad. Onderzocht wordt of de capaciteit van die centrale daarvoor voldoende is (terwijl er al uitbreiding gepland is).

HET PAARD ACHTER DE WAGEN SPANNEN

- * Eventueel bij de NORON-stad een kleine warmtecentrale bouwen wordt ook een mogelijkheid genoemd.
- * Om financiële redenen worden er geen gasleidingen naar de huizen gelegd zodat er alleen maar elektrisch kan worden gekookt (een gezin gebruikt gemiddeld 3660 m^3 gas per jaar, waarvan maar 160 m^3 wordt gebruikt voor koken en de rest gaat naar centrale verwarming en geijser; die 160 m^3 is te weinig om een kostbare leiding aan te leggen, zeggen ze).

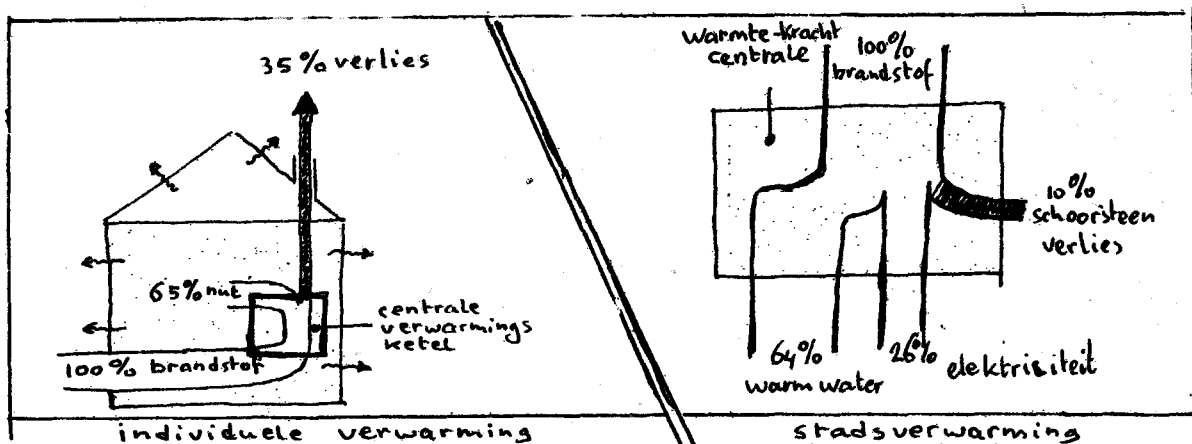
Deze oplossing komt uit de koker van de N.V. Kema en de elektriciteitsmaatschappijen als duidelijk belanghebbenden in de energievoorziening (lees: groeiende elektriciteitsvoorziening).

- * Stadsverwarming wordt daarnaast als argument gebruikt om er een grote uitbreiding van de nieuwbouwplannen door te drukken.¹⁾ Dat is dus een ander dubieus punt!

Wat is namelijk het geval? Als gekozen wordt voor deze vorm van stadsverwarming wordt tegelijkertijd gekozen voor een bouwlocatie van minimaal 10.000 woningen. En dat in hoge bebouwingsdichtheid en geen mogelijkheid om tussentijds te kiezen voor een geringere uitbreiding.

Deze opsomming is typerend voor de harde weg zoals Amory Lovins ze heeft beschreven. Grote energiecentrales, eenzijdige woongebieden en bewoners die geen vat hebben op het inrichten van hun eigen (energie)huishouding.

↙ Een ietwat misleidend plaatje omdat hier tegenover elkaar worden gezet: een slecht geïsoleerd huis niet voorzien van eigen pluk de zon voor zieningen en een waarschijnlijk te optimistisch warmtebalans

Blok, wijk en stadsverwarming is niets nieuws. Aardwarmte (voornamelijk afkomstig van de warmte welke vrij komt bij het radioactief verval van radioactieve elementen in de aardkorst op 40 tot 80 km diepte) wordt bij een voorstad van Parijs (Melun) benut om zo'n 1900 huizen te verwarmen. Bekend zijn ook de oplossingen in geijsergebieden (Nieuw-Zeeland, IJsland en Californië).

Het komt neer op het benutten van aanwezige warmte. Logisch is de gedachte om in de sterk geïndustrialiseerde gebieden gebruik te maken van de restwarmte afkomstig van de industriële processen. In ons gebied zijn het bijvoorbeeld de Hoogovens, de PEN-centrale, Van Gelder Papier en de CSM-suikerfabriek (tijdens de bietencampagne) die veel warmte in het milieu lozen. Elektriciteitscentrales produceren rond de 60% nutteloze warmte (kerncentrales zelfs 70%). Elektriciteit is een hoogwaardige vorm van energie. Om deze energievorm op te wekken via verbranding van fossiele brandstoffen (olie, kolen, aardgas) kan het niet anders of er gaat veel verloren. Gebruik van elektriciteit moet dus tot een minimum worden beperkt. Elektrisch koken is in deze schakel een absurde weg. Ik vind het het paard achter de wagen spannen als we kiezen voor een vorm van stadsverwarming waar het elektriciteitsverbruik wordt opgezweept.

¹⁾ Nogmaals: ik ga hier voorbij aan de vraag of er wel in deze gebieden moet worden gebouwd. Het haalt de druk van de ketel af wat betreft stadsvernieuwing en bouwen binnen de bestaande steden.

mit: Stadsverwarming in Tilburg

Laten we eerst maar eens kijken hoe de warmte uit de huidige processen kan worden benut in samenspel met andere heus niet zo zweverige oplossingen. Het is bijv. typerend dat in de beleidsstukken niet op de eerste plaats gepraat wordt over het soort huizen dat kan worden gebouwd. Isolatie kan het energiegebruik dat voor verwarming is bedoeld tot zelfs 40% terugdringen.

Daarnaast zijn er allerlei ideeën die de zon meer mogelijkheden biedt ons nog beter te verwarmen (vergeten wordt vaak, dat de zon ons toch al voor bijna 100% de warmte geeft om te leven en we nu praten over de enkele graden hoger of lager die uitmaken of we het al of niet een aangename temperatuur vinden).

Tot de tijd gekomen is, dat er volledig geput kan worden uit wat de zon ons biedt:

- direkt door warmtestraling.
- indirekt door bijv. de door de zon gevoede groeikracht van planten om te zetten in voeding. Ook voor onze verwarming (de suikerbieten in de Meer vormen een enorme energiebron

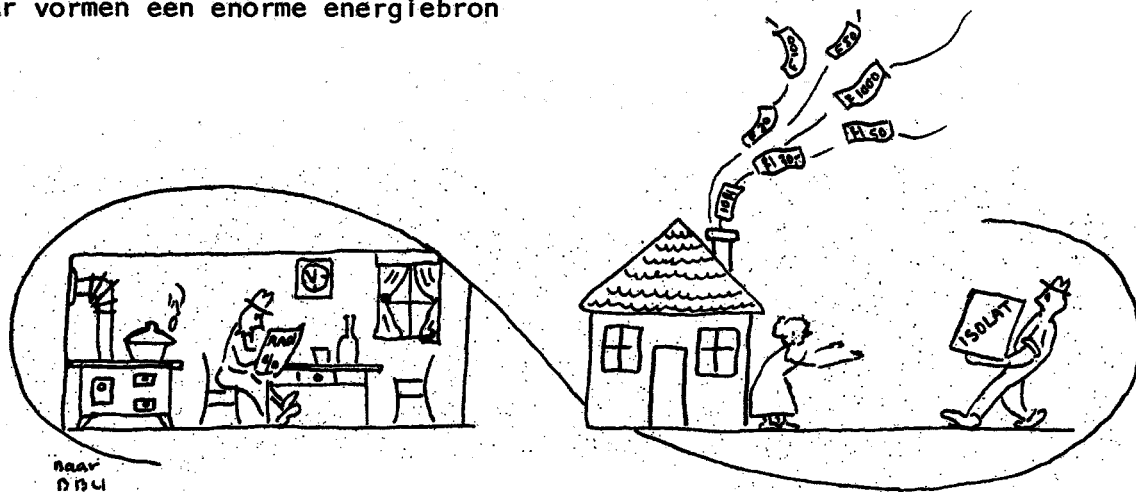
welke echter nu benut wordt voor de produktie van iets heel bedenkelijks in onze voeding: suiker!) zouden er toch gas, olie of kolenverwarmingscentrales kunnen worden neergezet, dicht bij de woningen: en niet gekombineerd met elektriciteitsopwekking!

Een heel belangrijk gevaar van de nu voorgestelde opzet is dat er een verwarmingssysteem komt, wat alleen maar in grootte uitgebreid kan worden: wegbereiding voor grote centrales. Serieuze pogingen om dan toch nog met zonnewarmte te werken, worden dan in de kiem gesmoord.

Samenvattend zou je kunnen zeggen:

- Er bestaan naast de door de N.V. Kema c.s. aangereikte oplossing nog tal van andere mogelijkheden. Ik weet dat dit geen afgewogen verhaal is, maar het moet toch op z'n minst duidelijk zijn dat er geen beslissingen doorgedrukt moeten worden gebaseerd op eenzijdige informatie.

Henk Korstjens

Bronnen

- * Uitbreiding PEN-centrale
- * "Voorrendabele stadsverwarming zeker tienduizend huizen nodig" - Haarlems Dagblad 29.12.'78
- * "Stadsverwarming in Tilburg" - De eerste stap naar een verantwoord Tilburgs energiebeleid? Uitgave van de werkgroep Kalkar/Tilburg; f 1,--, giro 3128500 penningm. Werkgr. Kalkar, Tilb. Cobbenhagenlaan 552, Tilburg.

* "Elektriciteit in Brabant"

Kan het ook anders? door C.A. Sanders
Uitgave Brabantse Milieufederatie,
Stationsstraat 15, Tilburg, tel.:
013 - 32 10 25

* "Energiebeleid met minder risico's", Theo Potma, september 1977

Uitgave Vereniging Milieudefensie en
Landelijke Stroomgroep Stop Kernenergie,
bestelling via betaling giro
29 46 163 t.n.v. penningm. LSSK, A'dam.

* "Energienota: Problemen en Perspektieven" Provincie Noord-Holland - sept. 1977

NIEUWS ONDER DE

GEZONDE ENERGIE

De aarde als kaarsebol, flauw verlicht door het opbranden van zichzelf, beeldt maar 0,005 procent uit van de werkelijkheid.

In werkelijkheid staat de aarde in een zee van zonlicht TWINTIG DUIZEND keer zo sterk als het door olie, aardgas, kolen en uraan gestookte aardse kaarsepitje.

Toch wordt deze gigantische stroom energie van de zon niet of nauwelijks meegeteld in de berekeningen van de wereldenergie voorraden. De Curie van Energie-Deskundigen volhardt even star in het aardse navelstaren als de Romeinse Curie ten tijde van Copernicus.

Wij moesten "verstandig" zijn met 0,005% van 's werelds dagelijkse portie energie, en van de domme blijven met de overige 99,995% ?

Wordt het niet tijd dat we ons her- en bijscholen in **GEZOND VERSTAND** ?

Een aantal milieu-organisaties in de regio Haarlem/IJmond heeft plannen gemaakt in het kader van de Europese ZONNE-DAG (23 juni).

Allereerst komt er op 19 mei in Haarlem een Teach-in onder de titel:

ZONNE-ENERGIE: MAAK ER WERK VAN

Plaats: Concertgebouw Haarlem, te belopen vanaf het station route jansstraat, tot Grote Markt en daar linksaf, met de bus halte Grote Markt.

Aanvang: 14.00 uur (zaal open vanaf 13.30 uur)

Programma:

14.00 uur :	Opening en voorstellen inleiders door Jan Michels
Inleidingen:	
C.H.H. Daey Ouwens :	technische mogelijkheden zonne-energie
I. Lambers :	politieke aspecten
E. Boeker :	samenleving en de energie-oplossing
D.v.d. Laan :	werkgelegenheid en structurele inpassing

15.00 uur tot 15.30 uur: pauze

15.30 uur tot 17.00 uur: discussie met de zaal onder voorzitterschap van Pieter Lammers van het Landelijk Energie Komitee.

De inleidingen of representatieve stukken komen in een begeleidende map.

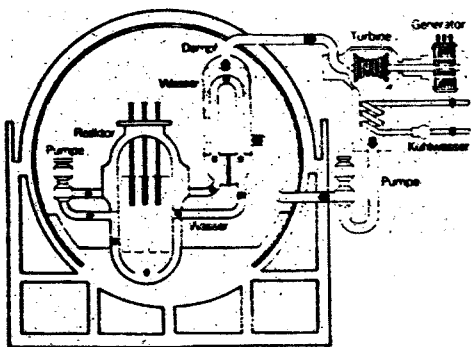
Andere activiteiten in de regio Haarlem/IJmond:

Waarschijnlijk zaterdag 12 mei wordt door J. Voogd een tentoonstelling geopend in de Doopsgezinde Kerk (ingang Grote Houtstraat 19) ook onder de titel: ZONNE-ENERGIE: MAAK ER WERK VAN. Deze zal de gehele daaropvolgende week te zien zijn, dus ook op de ochtend van de Teach-in (zaterdag 19 mei).

Een andere tentoonstelling over hetzelfde onderwerp, gemaakt door de kerngroep Milieu-Defensie IJmond is van 7 tot 13 mei in Beverwijk
van 14 tot 20 mei in Velsen
van 21 tot ... in Heemskerk
en op een nog te bepalen tijdstip in Castricum..

ZATERDAG 19 MEI

LEZEN OVER KERNENERGIE

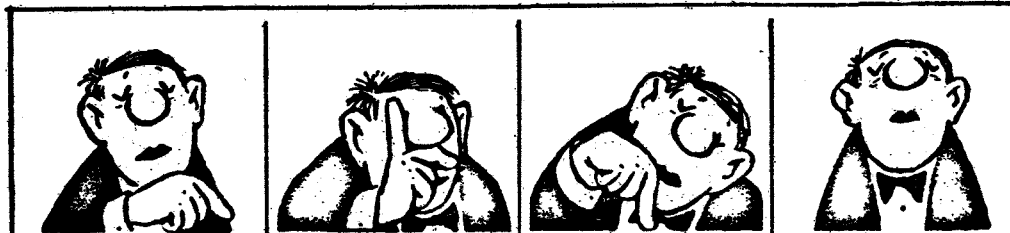
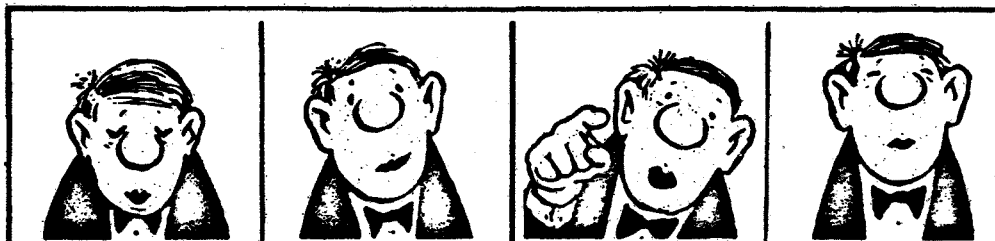

DRIKWATER REAKTOR

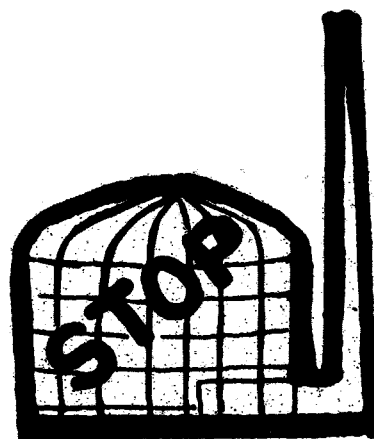
Wij lazen dus ook in de kranten en zagen het ook op de TV.

Harrisburg, het grootst (on)denkbare ongeluk heeft plaats gevonden.

En wij hoorden ook alle deskundigen aan en vernamen hun twijfel

echter de enig juiste gevolgtrekking hoorden wij
maar zelden en daarom
hier nogmaals ons
deskundig advies

maar jij wist dat al.

KERNENERGIE

Boekbespreking

"Verre van Vrij" door Anne Boermans

Verschenen bij Meulenhof Informatief BV,
Amsterdam

De inhoud is voor een deel gebaseerd op materiaal, dat verzameld werd voor het "NOS" radioprogramma "Het zal mijn tijd wel duren."

In een zevental hoofdstukken, omvattende 125 pagina's, wijst de samensteller voortdurend op de steeds groter wordende afhankelijkheid; waarin het tegenwoordig energieverbruik ons brengt.

De schrijver wist nog niet van de winter '78-'79, toen stroomuitval in Groningen voor dier en mens bijna rampen veroorzaakte. Als Boermans zegt, dat het moderne vervoer hierbij een koploper is zal zelfs de meest fanatieke autorijder onder ons dit niet kunnen ontkennen.

Uit de achter in het boek opgegeven literatuur blijkt wel, dat Boermans geen nattevinger werk levert.

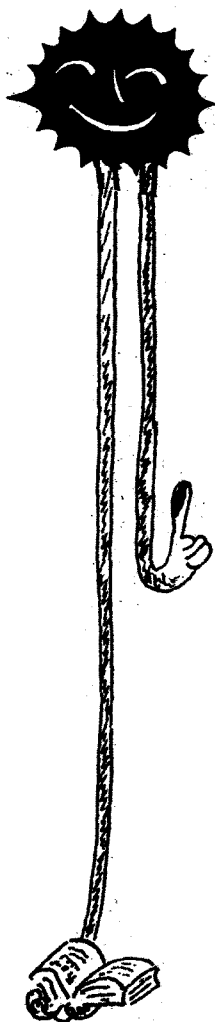
Wel vermeldt hij enkele zaken, die hij toen nog niet beter wist, zoals dat Rotterdam de aanlandingsplaats voor L.N.G. zou worden en dat het verwarmen van stadswijken met warm water van centrales altijd waardevol is.

Gelukkig is het boek niet alleen maar een opsomming van dreigende en reeds aanwezige gevaren. Het bij de hand hebben van gegevens hierover tegenover mensen, die menen, dat het nog niet zo'n vaart loopt, is erg belangrijk. Niet minder belangrijk is het iets te weten over alternatieven.

In het grote gedeelte, dat de samensteller hieraan besteedt, noemt hij besparingen, die ons leefklimaat, zoals wij het kennen, niet verminderen in de eerste plaats. Van vele kanten worden ze belicht.

Het laatste hoofdstuk "Na olie komt zonnenschijn" wijst op de onuitputtelijke stroombronnen. Aan de orde komen: planologie samen met spiegels, zonneboilers, kollektoren, foto-elektrische cellen, enz.

Al met al, een waardevol werkje voor allen, die niet houden van gezwam in de ruimte!

URANIUMROOF IN NAMIBIE

- hoe Nederland daarbij betrokken is -
Ruurd Huisman - Uitgeverij XENO

"URENCO zal vanaf 1980 zeker Namibisch uranium, in de vorm van hexafluoride, verrijken voor: VEBA (preussenelektra/NWK), British nuclear Fuels en de Britse Group of Utilities; waarschijnlijk voor de Westduitse bedrijven RWE en Bayernwerk; eventueel in de toekomst voor de Japanse Kansai Electric Company." Deze konklusie trekt Huisman uit een onderzoek naar de handel en wandel van Urenco m.b.t. het uranium uit Namibië. Hij pleit voor een inbeslagname van het uraniumoxide uit Namibië door de Nederlandse regering; "hoogst waarschijnlijk ligt het voor een deel al opgeslagen bij URENCO."

De uitverkoop van grondstoffen uit Namibië duurt nu al jaren zonder dat het ooit tot een effectieve boycot van zijn bezetter, Zuid-Afrika, door de Westerse landen gekomen is. Waarom ook?

Namibië bezit de grootste uraniummijn ter wereld en uranium is de motor van het Westeuropese atoomprogramma. Dus... Ondertussen gaat de schaamteloze uitbuiting van de zwarte mijnwerkers door. In felle bewoordingen beschrijft Huisman het systeem van thuislanden, pagieskontrolle en rassenscheiding op het werk, op het gebied van de huisvesting. De laatste zin van zijn boek is dan ook: "Dat er een einde mag komen aan het lijden van het Namibische volk."

MEDEDELING

Bij Strohm is een Engelse anti-kernenergie agenda van Pluto Press te koop.
Verkoopprijs: f 8,50.

Gegevens overgenomen uit de brochure:

- * Kalkar en de plutonium-ekonomie
- * Verslag van de Kalkar-procesgroep LEK, januari 1979

Verkrijgbaar bij: Aktie Strohm
Oudegracht 42
Utrecht
tel.: 030 - 31 43 14
Kosten: f 2,50 + porto

En we lezen nog meer!

Philips vindt dat gloeilampen te veel energie verspillen...

Het oorspronkelijke plan voor het Amsterdamse stadhuis is door van Agt afgewezen vanwege de energie-verspilling... en als klap op de vuurpijl

**5% extra verstandig met energie
móet toch haalbaar zijn:
stook wat graadjes lager.**

en dat doet alle deuren dicht!

SLAAN DE HAVENBARONNEN TOE ?

De toenemende dreiging van de voorhaven

Een tussenstand van de Milieuorganisaties IJmond

Zoals bekend hebben de Milieuorganisaties IJmond op 21 februari j.l. 25.000 bezwaarschriften tegen de voorhavenplannen aan gedeputeerde V.d. Knoop overhandigd. 22.500 hiervan zijn afkomstig uit de gemeente Velsen. Ruim 600 komen uit Wijk aan Zee. De rest is binnengekomen uit Beverwijk en Heemskerk. In Velsen en Wijk aan Zee hebben honderden vrijwilligers huis-aan-huis bezwaarschriften tegen de voorhavenplannen verzameld. Het resultaat mag er dan ook zijn. Meer dan 50% van de bevolking van 18 jaar en ouder heeft in Velsen het bezwaarschrift ingediend. Wijk aan Zee heeft ook in meerderheid nee gezegd tegen de voorhavenplannen. Helaas was het niet mogelijk de rest van de IJmond zo intensief te benaderen. Desondanks hebben ruim 2000 inwoners van Beverwijk en Heemskerk de moeite genomen een bezwaarschrift tegen de voorhavenplannen in te dienen.

De IJmond heeft duidelijk zijn afkeer van de voorhavenplannen laten blijken.

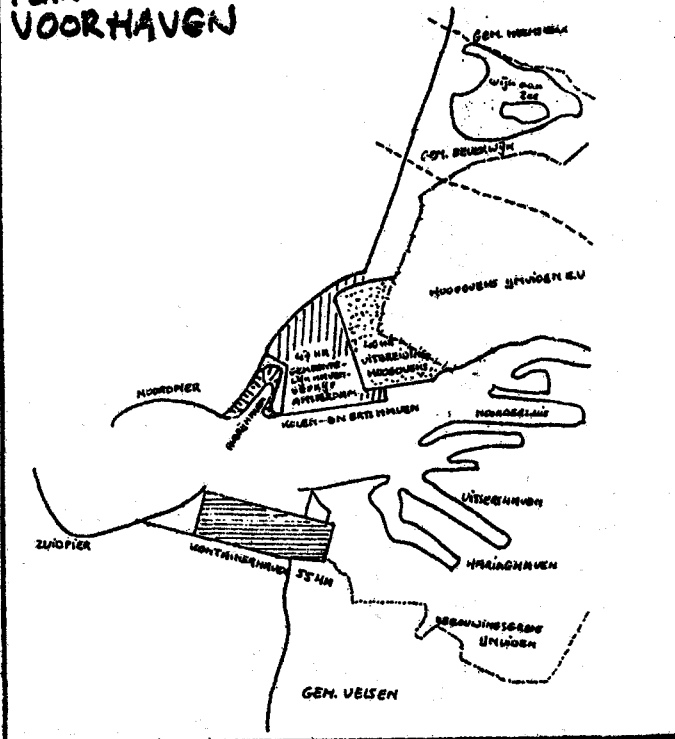
De eerste fase van de actie "laat de kust met rust" is nu voorbij. Op de algemene vergadering van de Milieuorganisaties IJmond van 15 maart j.l. besloten de aanwezigen het kernpunt van de actie naar het nationale vlak te verleggen.

Fase 2 van de actie treedt nu in werking: de aanloop tot de uiteindelijke beslissing over de voorhavenplannen door de Minister van Verkeer en Waterstaat.

De Milieuorganisaties willen de actie via milieuorganisaties, wereldwinkels en stroomgroepen een landelijke verbreding geven.

Wij denken dan met name aan groepen actief in de Rijnmond, Eemsmond, rond de Waddenzee en het Margratenplateau.

PLAN VOORHAVEN

Een werkgroep van de Milieuorganisaties is daarnaast bezig om informatie-materiaal (strooifolders, stickers, e.d.) samen te stellen voor het zomerseizoen.

Wijk aan Zee en IJmuiden worden de komende maanden namelijk overspoeld met Amsterdamse badgasten. Het spreekt vanzelf dat het informeren van de diverse overheden onverminderd doorgaat. De lobby vanuit Amsterdam draait echter ook op volle toeren. Een mooi voorbeeld hiervan is de presentatie van de Havennota van de Gemeente Amsterdam eind maart. Het gesloten voorhavenfront bestaande uit de Scheepvaart Vereniging Noord, de Kamer van Koophandel, de Vereniging "de Amsterdamse Haven" en B & W van Amsterdam stortte zich op de media en de provinciale en landelijke overheid. Een "indrukwekkende sprong voorwaarts". Het wordt zoals het zich nu laat aanzien, voor ons een lang en moeizaam gevecht. We hebben uw steun daarbij hard nodig. De strijd tegen de voorhavenplannen raakt ons trouwens allemaal. Help mee!

Tel.: 02550 - 30840. Voor financiële steun: giro 349 53 47 t.n.v. penningmeester Komitee Anti-Voorhaven, Santpoort.

Laat de kust met rust

Tenslotte nog iets over een andere verontrustende ontwikkeling rond het voorhavengebeuren.

Hoogovens heeft inmiddels de voorgenomen uitbreiding tot 11 miljoen ton ruwstaal naar de 90-ger jaren verschoven. Aangezien de bulkhaven aan de Noordoever staat of valt met het uitbreidingsplan van Hoogovens, vragen wij ons af wat de werkelijke invulling van de eventueel aan te leggen haven-terreinen wordt.

De IJmond wordt veelvuldig genoemd als een mogelijke vestigingsplaats voor een kolenvergassingsinstallatie. In de havennota van de gemeente Amsterdam wordt hier nogmaals sterk de nadruk op gelegd.

De Rijksplanologische Commissie stelde in haar vergadering van 13 oktober 1978 dat de IJmond een mogelijke vestigingsplaats vormt voor een konventionele elektriciteitscentrale. Men diende hiermee rekening te houden bij de planologische afweging van de voorhavenplannen. Niet moeilijk te raden waar dergelijke installaties moeten komen. In de IJmond is momenteel geen plaats. Het gonst van activiteit. Een ding wordt steeds duidelijker. Het lijkt erop alsof de haven-terreinen voor andere doeleinden gebruikt worden dan welke de Provincie voor ogen heeft.

Robert Schoondergang

Volgens gegevens van de Amerikaanse regering hebben in de laatste vijf jaar bij het vervoer van radioactieve stoffen in de Verenigde Staten 328 ongelukken plaatsgevonden. Bij één-derde daarvan kwam radioactieve straling vrij. 87% van de ongelukken betreft het wegverkeer. Het aantal ongelukken stijgt. In 1974 waren het er nog gemiddeld 1,2 per week, in 1978 bedroeg dit aantal 1,9.

Onlangs verscheen in de Verenigde Staten een rapport over radioactieve neerslag na proeven met atoombommen en de lekken die onlangs zijn ontdekt in vaten waarin oud uranium en radium is opgeslagen. In Denver zijn met behulp van stralingsdetektors binnen 48 uur 14 radioactieve plaatsen gevonden. Op één plaats was de straling zelfs 200 maal zoveel als het nivo dat als "aanvaardbaar" wordt omschreven. Gevreesd wordt dat het hier alleen nog maar gaat om het topje van de ijsberg.

KLEINE BERICHTEN OVER GROTE ZAKEN

"Deskundigen" hebben ons altijd op het hart gedrukt dat diefstal van radioactief materiaal onmogelijk is, omdat bij de concerns de controle zeer streng is. Welnu, het "onmogelijke" is gebeurd. In de Verenigde Staten is onlangs 68 kilo zwak radioactief uranium gestolen bij General Electric, met Westinghouse de grootste producent van kerncentrales ter wereld. De dader, een werknemer van General Electric, had tevergeefs geprobeerd met het uranium het concern af te persen. Het materiaal werd ergens op een veldje teruggevonden.

In de Verenigde Staten is een studierapport verschenen waarin aangetoond wordt dat in 2025 vijf-zesde van het energieverbruik gedekt kan worden door zonne-energie. Hiervoor is dan 70 miljard m² kollektoroppervlak nodig en 7½ miljoen MW aan zonnecellen; de waterkracht capaciteit kan dan verviervoudigd zijn en er zouden 5 miljoen windturbines in gebruik kunnen zijn, terwijl 15% van de bossen voor energiefarming zou kunnen worden gebruikt. De bestaande kernreactoren zouden in 2025 het eind van hun leven hebben bereikt en de fossiele brandstoffen zouden één-zesde van de behoefte dekken en dat nog 1000 jaar kunnen doen. Het CO₂ probleem zou hiermee ook omzeild worden. Bij de berekeningen werd uitgegaan van een 75% grotere bevolking en een twee maal zo hoog energie verbruik.

In het steppengebied en in het hoge noorden van de Sovjet Unie wordt in 1980 begonnen met de aanleg van een koppelnet, van 1100 km, dat gevoed zal worden door windturbines. Berekeningen hebben aangetoond dat windenergie daar al economisch is bij gemiddelde windsnelheden van 3½ meter per seconde. Het net zal 238 windturbines van ieder 1MW en 100 meter diameter met elkaar verbinden. Al enige jaren worden in de Sovjet Unie windturbines van 100 KW in serie gebouwd. Een honderdtal staan opgesteld langs de spoorlijn Baikal-Amoer.

Een rapport van de universiteit van Utan (V.S.) toont aan, dat bij kinderen die geboren zijn in de omgeving van de proefterrein voor atoombommen in de Nevada twee maal zoveel gevallen van leukemie voorkomen als normaal.

19 mei: TEACH-IN

2 juni: GASSELTE

al is Radio-Aktief nog zo spannend

Een plaatsje voor de wereldwinkel in Radio Aktief is zeker op z'n plaats. Ook de Wereldwinkel doet (terecht) uitspraken over kernenergie en organiseert mede de grote demonstraties op landelijk niveau terwijl sommige van de meer dan 130 wereldwinkels zich in de plaats met (kern)energie vraagstukken bezig houden (recent o.a. in Amsterdam en Diemen). In het Manifest van de Landelijke Vereniging staat over kernenergie het volgende:

Daarom eisen wij:

Onmiddellijke stopzetting kernenergieprogramma

Omdat:

- voor de produktie van kernenergie en de opslag van radio-actief afval domweg geen voldoende veiligheid te garanderen is;

Omdat:

- deze kerncentrales de politie-staat naderbij kunnen brengen, en gebruikt gaan worden in het kader van de atoombewapening;

Omdat:

- de grondstof voor bijv. de centrale in Almelo o.a. geïmporteerd wordt uit Namibië en een deel van het verrijkte uranium geleverd zal gaan worden aan de fascistische Braziliaanse regering.

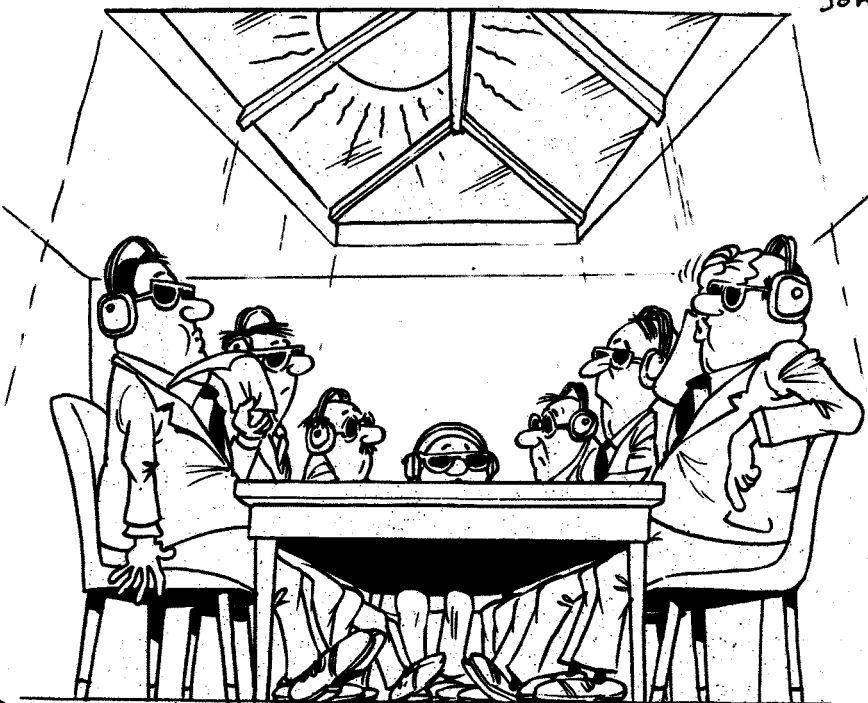
De hoofdeis (Onmiddellijke stopzetting kernenergieprogramma) is vanuit de Wereldwinkel IJmuiden afkomstig want een eerdere nogal zwakke formulering konden wij niet over onze kant laten gaan.

Bovenstaande is eigenlijk ook niet geheel juist want waar blijft de afbraak, het terugdraaien van het bestaande?

Het zou te ver voeren om op alle aangrenzende terreinen de standpunten van de Wereldwinkel weer te geven maar twee slotkonklusies wil ik jullie niet onthouden en die waarschijnlijk ook ieders instemming kunnen krijgen:

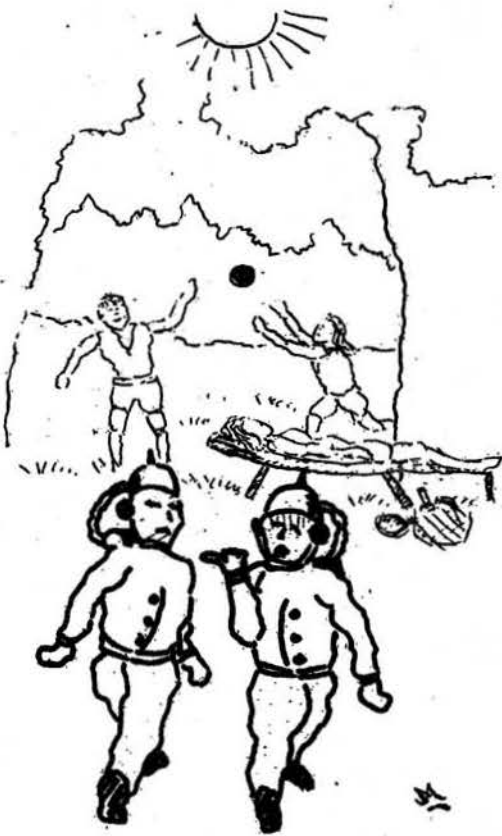
Internationale solidariteit betekent ook veranderingen in Nederland
Internationale solidariteit is geen goedwillendheid maar een noodzakelijkheid

Johan Brouwer

abonneer je op
Radio-Aktief
zie pagina 2

De commissie kwam tot de konklusie dat zonne-energie geen noemenswaardige bijdrage kan leveren...

zonaanbidders!

adres :

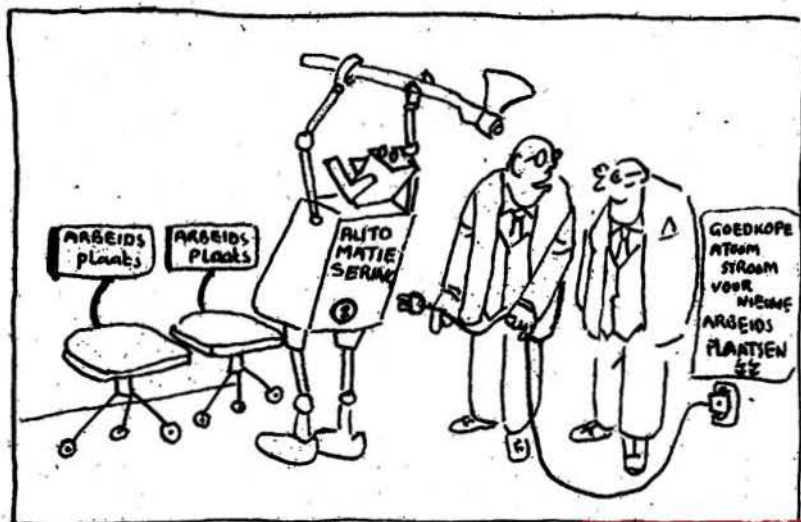
J. Hontelez,

Nijmegen

afzender :

Stroomgroep
Haarlem / Ymond

**'Zonne-energie
maak er werk
van'**

En let nu eens op wat er gebeurt als ik de stekker erin stop...

Collectie Stichting Laka

www.laka.org
Gedigitaliseerd 2021